

A hindu vallások.*)

Minden művelt ember előtt ismeretes, hogy a 3 $\frac{1}{2}$ millió □ km.-nél nagyobb angol indiai császárságot lakó 254 milliányi népség legnagyobb részének vallása a hindu vallás, brahmanizmusnak is nevezve. Az is ismeretes, hogy ezen vallásban *Brahma* (a teremtő), *Vishnu* (a megtartó) és *Shiva* (az enyészítő) három istenség mintegy szent háromságot képez.

Minthogy pedig a legtöbb embernek ismerete ezen túl alig terjed, ennyivel pedig alig van valami mondva: azért czélszerűnek láttam megkísérteni egy kis, de általános képet adni azon vallásról, vagy jobban vallásokról, a melyek a fönti névvel neveződnek és a melyeknek tételeiről elmondhatni a róm. kathólikus szenttel hiszem, mert abszurdum.

Mindenek előtt az iránt kell tisztába jönnünk, hogy a mai brahmanizmus nem egy és azonos azon vallással, a melyet a primitiv hindu nemzet vallásos nézeteinek gyűjteményét tevő négy *véda* (tudomány) nevű szent könyvek mutatnak, noha a legtöbb hindu felekezet azokra esküszik. Mert a védák istenei és istennői, a kiknek száma 33-nál nem több, nagyobb részt azonosok a görög római mithologia alakjaival durvább kiadásban, míg a mai hindu vallásokban a védák istenei csak mellékesek és a főszerepeket vivő istenek a védákban elő sem fordulnak. Azt is előre kell bocsátani, hogy már a véda-vallás korában a hindu népség Manu törvénye szerént négy kasztra lett beosztva: úgymint a *brahman* (pap), *kshatriya* (katona), *vaisya* (kereskedő-földműves) és *sudra* (iparos-szolga) kasztra. De valamint az idő haladtával a *védák* 33 isten-

*) Forrá-ok: Foulkes, Catechism of the Shaiva religion: Synopsis of Hindu Systems und sects etc. W. Taylor Catalogue raisonnée of oriental M S S. Madras 1857--62 etc.)

ből tízszer 33 millió lett, úgy a négy kasztból egyik vidéken 10-et, másokban többet, a Malabar-ban pedig éppen 72-t csináltak, úgy hogy a Manu törvénye szerint a négy kaszton kívül eső, megvetett *pareiya* néposztály is több kasztra oszlott, melyeknél még alsóbb rendűek is vannak.

A védáknál sokkal későbbi *purana* nevezetű számos legendák némelyikeinek rendszere után összeállított *Brahma, Vishnu, Shiva* háromság arra mutatna, hogy a hindu vallás egykor legalább is ezen három isteni alaknak megfelelő három főágra oszlott s hogy Brahma, mint teremtő legalább is első a három egyenrangú isten között. Azonban a mai hindu vallás két főágában a Shiva- és Vishnu vallásban Brahma szerepe és állása olyan, mint egy trónt vesztett földi nagyságé, imádók nélkül áll; egy remete átka verte meg.

A hindu vallás eme két főágának mindenikében hat-hat különböző felekezet van, a melyekre nézve a négy véda egyenesen isteni kinyilatkoztatás, a többi 76 szentkönyv pedig isten által sugalmazott szent férfiak művei, a melyeknek hitelt kell adni. A következő, szinte hindu földön keletkezett hat vallásfelekezet, úgymint: a *Buddha, Jaína* (Dsaina), *Chârvâka, Loukika, Sakteya* és *Pancharatra* híveire nézve ama 80 szentkönyv semmis.

E 18 felekezet közül a két fővallást és a véda-ellenes hat felekezet főtételeit fogom röviden tárgyalni.

India legerjedtebb vallása ma a *Shiva vallás*, a melynek hittana szerint az egyedüli legfőbb szellemi lény *Shiva*, a kinek több neve van és a ki midazon tulajdonságokkal bír, a mik egy istent azzá tesznek. Minthogy azonban egy olyan anyagtalan legfőbb lény az emberekre nézve megfoghatatlan volna, azért, hogy az emberek őt imádhassák, fölvelt egy concret alakot s lett a szent *Kailasa* hegy ura (Kailasapati) és egyesítette minden isteni kegyét a legfőbb erélyben, az ő feleségében *Parvati*-ban (a hegyi nő), a kinek szintén több neve van. Sőt a három isteni cselekvésnek, a teremtés, föntartás, és az egyes isteni korszakok végén ismétlődő enyészet végzésére az egyik kifejezés szerint *Brahma, Vishnu* és *Rudra* háromság alakjában létezik; a másik kifejezés szerint pedig ugyan ezen háromságot eszközül használja. A hindu theologia tételei a védákéival együtt valószínű gumi természetűek, úgy hogy Parvati istennő egyik tétel sze-

rént Shiva istennek anyja, a másik szerént felesége, a harmadik szerént leánya. S ezen nincs mit megütközni, mert a mindenhatóságtól minden kitelik és a hitnek nincs logikára szüksége. Hogy e hatalmas vallás számtalan badarságairól némileg fogalmunk legyen, meg kell ismernünk a konkrét alakot öltött Shiva istennek érzékelhető alakjait legalább körvonalalaiban. A sokszor bámúlatos fényű és iszonyú terjedelmű templomokban lakozó istennek alakja egy fiatal arcú, 3 szemű (ha a 3-dik legalább a kontyán volna és nem a homlokán!) és négykezű férfi, hol összerétegt lábbal ülve, hol egy kis bikán feségével együtt lovagolónak ábrázolva. Az isteni párnak paripául szolgáló bika, a mely a shiva templomok bejáratánál a rendesen nem hiányozható jelvény, nem valami közönséges állat, hanem egy *Dharma-deva* nevű isten, a ki elkerülendő a Brahma, Vishnu és többi istentárs bukását paripát helyettesítő bikául ajánkozott s a győztes Shiva isten el is fogadta az alázatos ajánlatot. Sőt a mai, második fővallásnak főistene Vishnu is egy alkalommal megnyerte Kailasa urától a kegyet, hogy bika alakban paripa gyanánt szolgálhasson.

Minthogy az 5 arcúnak is ábrázolt isten által viselt számos jelvények mindenikének hosszú története van, a mely az egész hindu mithologia izetlenségeit látszik felölelni, azért csak a főbb jelvényeket említem meg. Nevezetesen fodros hajkoronája a felesége ujjából áradt s az egész földet elárasztással fenyegető szent Ganges folyónak az istenek rimánkodására Shiva által visszatérésre parancsolt s így összetűrődött vizéből áll. A hold-sarlót azért viseli hajfürtjében, mert a hold istent fölszabadította azon átok alól, melylyel apósa sujtotta volt azért, mert a feleségül vett 27 leánya közül csak a két szebbet kedvelte, a többit pedig elhanyagolta.

A holtak csontjai és koponyáiból fűzött nyaklánczot annak emlékére viseli, hogy az *általa létre hozott* Brahma közvetítésével teremtett és Vishnu által (a kit szintén ő hozott létre) föntartott világot a kiszabott idő leteltével elenyészteti, sőt már egyik elmúlt korszak végén el is enyészttette Brahmat, Vishnut a többi teremtményekkel együtt, de kegyeletből csontjaikat hordja és hamujokkal ékíti testét, a melyet részben föld a hosszú történettel bíró elefánt-bőr köpeny és a melyre kígyó van csavarodva.

Még csak azt említem meg, hogy a hatalmas isten egyik ke-

zében tartott koponya az eredetileg öt fejjel bírt Brahmanak központi feje, a melyet azért szakított ki Shiva isten, mert az agglégényűi maradt teremő isten el akarta csábítani az ő feleségét, Parvatit, a kinek alakjáról és jelvényéről hallgatván a Shiva káté, én sem szólhatok. Bizonyosan szép volt és bájos, különben alig ha kacsingatott volna reá a vén Brahma.

A régi görög-római vallás, a mint tudva van, szerette a kiűnő halandókat halhatatlan istenekké változtatni; a hindu vallás megfordítva szereti az isteneket emberekké, sőt állatokká változtatni, úgy hogy a megtestesülésekben való hit a hindu szellem szüleményének látszik. Csak nem rég egyik katona kasztú indiai hírlap a megtestesülésekről szólva úgy nyilatkozott, hogy az angol parlamentből kiperelt, ismeretes Bredlaugh képviselő is isteni megtestesülésnek fog elismertetni. S ezen indiai telfogás még az isteni egység hitelvét oly szigorúan parancsoló arab próféta népére is elragadt, mert 1880-ban, Bagdád városában lételünk alatt szerencsénk volt látni Allah megtestesülését egy fejér fejkötős mohammedán tudósban, a ki nyírott bajusza alatt nevetett volna bizonyosan környezete bigottságán, ha nem kellett volna folyvást rettegnie az isteni egység dogmáját védő szultán-khalifa kormányának büntetésétől fölfedeztetése esetén. Ekként egészen természetes, hogy az indiai főisten párnak három fia vagy jobban megtestesülése van. Az első a nagy hasú, elefánt fejű Vinayáka isten, apja demon seregének a főnöke, a kinek azért kellett ilyen alakkal megjelennie a földön, hogy az isteneket üldöző elefánt-arczú Asurát legyőzhesse, mert ennek buzgó vezekléseért Shiva isten azt ígérte volt, hogy sem isten, sem ördög, sem ember, sem állat nem ölheti meg. A szorongatott istenek megszabadítására az adott ígéretet olyan alakú megtestesüléssel kellett kijátszani, a minő az ígéletben nem volt. A második megtestesülés az örökifjúsággal bíró *Subrahmanya*, a hadisten, a ki Indra istent és társait védte meg az Asura nevű gonosz szellemek ellen.

A harmadik megtestesülés *Vírabhadra*, a ki seregével, a fegyveres szellemekkel agyon verte a Shiva isten tisztelete nélkül áldozó *Daksha* Bramát a jelen volt istenekkel együtt. Azonban Shiva később megsajnálta Dakshát, föltámasztotta azon föltétel alatt, hogy azontúl birka fejet fog viselni.

Hogy mind az istenpár, mind megtestesüléseik az őket buzgón imádók érdekében különféle csodákat műveltek, az magától értetődik.

E vallás tana szerint a lélek 8 millió 400 ezer féle, mozgó és mozgás nélküli, méret alá nem eső és örök; az isteni akarat szerint egyesülhet valamely testtel, a melyben e világon jó és rossz cselekedeteket végezve az ismételt újra születésnek és meghalásnak lesz alávetve. S ha akkor, a midőn jó és rossz cselekedetei egyformák, papi segílyre tesz szert, véglegesen egyesülhet is az istennel. A világ is örök; de akkor hogyan beszélhetni teremtésről és enyészetről?

Azok, a kik a templomot seprik, tehénganéjjal azt tisztogatják, abba lámpát adnak, azt virágos ágyakkal övezik, az isten képére virág füzérekkel aggatnak, az isteni tiszteleten jelen vannak, az istent látogatják és Shiva isten szentjeit tisztelik, Shiva isten mennyországában fognak lakozni.

Azok pedig, a kik a nagy Shiva isten (szobrának) szertartásos mosását teljesítik, virágok és növény-levelek följajlásával tisztelik, illatszerrel és gyertyával áldozatot hoznak, szeretettel imádják és dicséreteit zengik, a nagy Shiva isten közelében fognak lakozni.

Shiva isten imádását irányozhatni *képzelti* képéhez, a földhöz, bármint tárgyon lévő testményekhez, faragott képekhez, a kő lingához, az ékszerű hordott linga képéhez, a földből alkalmilag készített linga képéhez és más hasonló alakokhoz. A *linga* szó sanskrit nyelven »nem« (sexus, genus) jelentésű, de itt egy fantasztikus alakot jelöl, a mi nem más, mint a két nem egyesülése az isteni képmás sokszorosítására

Ezen alak imádása által megnyerhetni mindazon kegyet, a melyet a 7 szent folyóban fürdés, a különböző, (szám szerint éppen 1008.) szent templomokhoz zarándokolás, a 16 szereteti cselekmény és a 21 féle áldozat által szerezhetni meg. Sőt az megszünteti minden nagyobb bűn következményét.

A nagyobb bűnök pedig, a melyek biztos következménye a pokol, ezek: ölés, lopás, hazugság, részegség és a papot megvetés. Ezekhez számítva a más feleségének megkivánását, más vagyonának irigylését, annak ellopására vágyakodást, a haragot, a káromlást, a makacsságot, a csalást, a háládatlanságot, a barátok összevesztését és az irgalmatlanságot.

Az eddig érintett vallásos cselekmények Shiva híveit az üdvözölés első és második fokára képesítik; a harmadik fokot t. i. az istenhez külsőleg hasonlónak léte a *yogá*-nak nevezett 8 féle vezeklés által érhető el. Ezek elsője áll a vágyak elnyomásában; a 2-odik önkénytelen fogadott szent cselekményekben, mint bőjtölés, virrasztás, zarándoklás. A 3-adik áll egy sajátos testgyakorlatból, a melyben a vezeklő testének olyan 8 féle kínos ülő helyzetet ad, a melyek a nézőben bámulatot, nevetést és undort keltenének föl-váltva s a minőket Európában legelőbb egy jó humorú hypnotiseur tudna subjectével utánoztatni. A 4-edik vezeklési mód áll a három-féle lélekzési módozatból. Az 5-ödik áll olyan mély elmélkedésben, a mely a testet a fájdalom iránt érzéketlenné teszi. A 6-odik áll a figyelemnek a következő testrészek valamelyikére való irányításában, mint: a torok, szív, homlok, koponya és köldök. A 7-edik áll az elmének annyira az isten felé való irányozásában, hogy abban teljesen elmerül. A 8-adik áll azon képzeletben, hogy a lélek látja önmagát a testi vágyak kötelékéből kiszabadulva.

Hogy az itt érintett szellemi állapotok csakugyan lehetségesek, azt láthatni az angol R. Harry Vincentnek »A hypnotismus elemei« című, legújabb művéből, a hol a szellemi tehetségekről szól. A képzelődés sok nem létező dolgot létezőnek tud mutatni. S így a szegény hindu vezeklő elhiszi magáról, hogy ő külsőleg olyan mint Shiva isten, összetapadt hajjal, méreg feketítette nyakkal, négy kézzel és három szemmel. A boldogság vagy üdvözülés negyedik legmagosabb foka az istennel való teljes egyesülés, azonoság, a mit a szellemi bölcsesség által érhető el és pedig a vallástanító kegyes segítségével, de nem egyenesen, hanem a többi három fokon át.

Ekként elérteztünk a hindu vallások nem nélkülözhető tényezőjéhez a papsághoz s így vissza kell térnünk a már említett négy fokaszt elsőjéhez a brahman kaszthoz. *Mi a brahman?* Ez egy olyan földi lény, sokszor istennek nevezve, a ki fogantatásától kezdve legalább is 16 czeremonián átment, a melyek közül a születés előtti hármát a boldog anyán hajtják végre, a kinek hátát a terhesség 6—8 hónapjában hideg vízzel öntik le nagy szertartással; meglehet a másik kettő sem valami kellemes, azért hallgat arról a hittan. A többiek közül megemlítem a születés, a csillagok megkérdezése, a 12-ik napon történő névadás, a 4-edik hónapban való

szabad levegőre vivés, a 6-odik hónapban kemény étellel etetés és a 2--3-adik évében végezett haj nyfrás czeremóniáját. Ezután következik 5 v. 7 v. 9 éves korában a 21 szálú szent zsinor átadásának czeremóniája a szent tűz élesztéssel, a mikor a meghívott brahmanok mormogják a szent formulákat és sorra áldva érintik a szent zsinort, a mely meg is érdemli, mert ennek van az a bűv ereje, hogy a legbutább és elvetemült brahmant is, mint valami dicsőt tünteti föl az elbutított nép előtt. A zsinor föladást követi a sáfránszín öltöny föladása, a mely által jogot nyer a védák olvasását megkezdeni. A még nem házas fiatal brahman a maga házában nem ehetik, hanem csak a rokonokéban, a hol az ételt a sárga öltöny szélébe kapja és egy banán falevéltre teríti ki. Ezért a lehető gyorsan sietnek a fiatal földi istent megházasítani; rendszeren a nagybátya leánya a feleség; ha ilyen nincs, csak akad a rokonságban, mert a főczél az, hogy a vagyon a családban maradjon. A brahmannak köteles napi teendője ez: nap fölkelte előtt egy órával korábban kelni, fogát megtisztítani, napkelte felé a vízhez sietni, hogy a fürdés közben magára locsolt s a szájával a nap felé fecskendezett vízzel elűzze a gonosz szellemet, a mely felhő alakban a nap világát akarja elvenni. Hasonló nemes küzdelem a gonosz szellem ellen délben és este.

A brahmanoknak a Manu törvénye szerint hat kötelesség van előírva, úgymint: áldozni, áldoztatni, a védákat olvasni, azt tanítani, alamizsnát adni és olyant elfogadni. Azonban azóta sok idő múlt el, a földi istenek megszáporodtak és csak azoknak könnyű az élet, a kik valamely gazdag alapítványokkal megáldott templomhoz tartoznak, mert azok valóságos kis-isteni életet élnek, a mit láthatni terjedelmes hasukon is. Az olyan brahmanoknak is könnyű az élet, a kik templomot örököltek, mert az biztosabb jövedelmű, mint egy fekvő birtok vagy virágzó üzlet, mert akárminő hitvány templomot kis ügyességgel híressé tehetni úgy, mint keleten tesznek a görög barátok, a kik jó pénzért másodsor sőt harmadszor is megkeresztelik a haláltól féltett egyetlen magzatot azon biztatással, hogy az által biztosítva lesz a szülők öröme a korai haláltól, vagy a gyermektelen nőknek gyermek áldást hoznak, a mi rendszeren jobban szokott sikerülni, minl a halál elleni biztosítás.

A muszka papság által előbbi időben űzött istenanya képe-

nek megjelentetésével jövedelmező bucsújáró hely, templom és ünnep szerzés mestersége sem ismeretlen a brahmanok előtt. Ezek eljárása abból áll, hogy csináltatnak valamely gonosz tulajdonsággal is bíró istent vagy istennőt ábrázoló durva szobrot és azt elássák a földbe ott, a hol még nincsen templom, de van két- és négy lábú marha elég, a mint bizalmas körben szokta mondani egyik terjedelmes székely falu szellemes plébánusa. Idő multával prédikálnak a kiszemelt falu lakói előtt, hogy az isten vagy istennő nekik megjelent és kinyilatkoztatta, hogy szobra ott és ott van s ha annak illő hajlékot nem építenek, az egész falut elpusztítja. A művelet többi részét kiki elgondolhatja. A megjelölt helyen megtalálják a szobrot és rövid idő alatt kész a csodatevő templom. A muszka eljárás csak abban különbözik az indiaitól, hogy az istenanya nem szoborban, hanem ügyetlen mázolású képben jelenik meg magas fak tetején. A muszka papoknál még csak a pálinka árús élelmesebb, a ki a megjelenés helyén azonnal fényes üzletet csinál, s nem kell a templom megépítésére várakozni. Ismeretes, hogy az orosz kormány kénytelen volt e lelketlen manipulációt betiltani.

A brahmanok szerencsésebb osztályához tartoznak azok is, a kik európai iskolákban nevelkedvén, hivatalra készülnek, mert a biztos fizetés itt a földön a pareiya minőségű európai kereskedő háztól vagy az angol kormánytól többet ér, mint az istenek ilyen meg olyan paradicsoma. Az ilyen brahmanok már nem félnek úgy a tisztátalannak tartott európaival érintkezni. A merőben orthodox pártiak egy része éneklí istenének kalandjait és dicsőségét ott, a hol valamit kapni vél érte; egy része a piacokon és szálló helyeken népmeséket mond; egy másik rész igyekszik clienseket keresni, a kiknek az öröm és szomorúság napjaiban előírt és elő nem írt hókusz-pókusz czeremóniát csinál és igyekszik babonával és félelemmel eltölteni őket.

Vannak, a kik koldulva vándorolnak, bűvészek és csodatevőknek hirdetik magukat. Kisebb fogásokkal mindig halogatják a jó pénzért ígért csodatevést s midőn a türelmét vesztett nép követeli a csodát, a ravasz olyan czeremóniákat, imákat és más föltételeket ad föl nekik a csoda teljesülhetésére, a melyekről tisztán tudja, hogy a hívők azokat soha teljesíteni nem tudják.

Olyanok is vannak, a kik az illető nemzeti remekírókat tanulmányozzák s azokból, valamint a nyelvtan, ékesszólás, logika és bölcsészet tudományából leczkét adva keresik kenyerüket.

A tisztán vallásból élő brahmanok vagy papok némelyek szerint nyolczfélék, a kiknek harmadik faja a *fekete művészetet* tanítja, a mely által másokat maga akarátának alávet (suggestio) és távoli tárgyakat közel hoz s így ez életben boldogságot nyújt, de a következő életben büntetésből nyomornak lesz alávetve.

A katekizmus szerint a legfelsőbb rendű pap az, a ki a valláskönyvekből 100 ezer verset könyv nélkül tud; a ki csak 50 ezeret tud, az közép rendű és a ki csupán 20 ezeret tud, az alsó rendű pap.

A shiva-vallás tagjává csak az lehet, a ki az igazi shiva-vallásban született brahman kasztú, szent zsinort viselő és mind a három fölavatást megnyert rendes paptól a felekezetbe avatást megkapja. Ezen fölavatáskor a fölavató pap útasítást ad arra nézve, miként kenendő a shiva-vallásnak *három vízszintes vonalból álló jegye* a szentnek tartott tehénnek ganéjából szertartással égetett hamuval az illetőnek fejére, homlokára, mellére, gyomrára, térdeire és hátára. Mivel pedig e büntörlő jegy nem eltörülhetetlen bélyeg, gondolhatni, hogy a templomi brahmanoknak egy népes búcsú alkalmával mennyi jövedelmező dolguk van.

A vishnu-vallás híveinek homlokára a háromágú szigony jegye fehér földdel van rajzolva s így ha a szeretet gyakorlására kerül a dolog a két felekezet közt, tudhatja ki-ki, hogy kit kell ütnie.

A shiva-vallás más két avatását, a melyek mennyei boldogságot adnak, csak olyan tanítványok kaphatják meg, a kik bizonyos minősítést tudnak kimutatni.

A főtebb említett kétféle lélek egyéb tulajdonosai, mint az élő és élettelen tárgyakra nézve a büntörlő hamu, a Shiva könnyéből lett Rudrasha nevű növénybogyó olvasó viselése és Shiva egyenes imádása nélkül is Shiva érdem származik az által, ha azok a Shiva templomával, az abban lévő istenekkel és alakokkal, vagy a templom előtt lévő, az istenek és emberek fürdésére szánt szent tóvizével valamikép érintkeznek, vagy valamely vallásos cselekménynél valamikép használódnak. Sőt a szentkönyvekben példa van arra is, hogy egy Shiva szent egy tüske bokornak üdvezülését eszközölte az avatás által, mert azonnal elhervadt; tehát ez jobban járt, mint az evangelium fügetája.

A ki ismeri a régi vallásos nézeteket, igazat ad W. Taylor hit-térítőnek, a ki a Shiva-vallást összefüggőnek mondotta a Jeroboam által Egyiptomból Palesztinába hozott ünő és bikaborjú, tehát két nemű bálvány imádásával, míg a Virasaiva felekezet, a melynek üdvezítő jelvénye csak az erős nem, az egyiptomi és görög Phallus imádásának folytatásánál nem egyéb s csak annyiban lehet újabb keltűnek tartani, hogy a régi alapelveit új tétélekkel vették körül.

A gyöngébb vagy szépnem imádóinak felekezete, a *sakti-vallás* (sakteya) is, noha ez a hindu szentkönyveket nem ismeri el, s így nem orthodox, a Shiva-vallástól nem áll olyan messze, mert Shiva neje is Sakti, Parvati stbinek nevezve, csak a szép nem személysítése.

Shiva isten sok nevű felesége az, a kinek védnöksége alatt állanak a templomi szent tánczosnők vagy bayaderek (*déva-dási*, isten-szolgáló-k) a kiből egy a szent körmeneteknél mindig ott ű az istent vivő szent kocsin, mint valami égi lény, míg Európában a velük egy minőségű nőket csak a városi rendőr nem szégyenli nyilvánosan kísérni

Minthogy a templomi tánczosnők (a szent bayadere-k) a hindu fővallásokban csaknem oly fontos és nem nélkülözhető szerepet visznek, mint a papok, nem mellőzhetem ez intézmény rövid ismeretét.

Minden olyan hindu templomhoz, a mely búcsújáró hely is, tartozik egy legalább is 20—40 személyből álló nőtestület, a melynek tagjait a szemes brahmanok választják, leginkább a takácsok kasztjából, csupán a testi szépségre és viruló (12 évestől 25-ig) korra tekintve. Ezért nem igen akadnak szülők, a kik leányukat visszatartanak a szent szolgálatba lépéstől, ha a szépség bírálók megtisztelő ítélete azt kitünteti, mert melyik anya nem büszke arra, hogy leánya szépségnek van elismerve,

E választott nőtestület hivatása lehető fényes piperével ellátva táncolni a templomokban az istenek szobra előtt s így a hívekben felköltetni és ébren tartani az istentisztelet iránti buzgalmat. S hogy ez 40 fiatal tündér kecses lejtésének jobban sikerül, mint minden ékesszólásnak, azon legkevésbé sem kételkedhetni.

E szépségek valamelyikének európaít vagy szegényebb hindut szeretni tilos; a szegény hindu pokolt érdemlő bünt követ el, ha valamelyiket csak megszólítaná is. Csak gazdag és felsőbb kaszt-

belieknek adhatják szívüket az illető templom brahmanaival egyetértve. Ily módon, ha elég ügyes, akár tönkre is teheti a gazdag pártfogót.

Az ilyenek lehetnek nőtlenek vagy házas emberek, a kik nejük ellenmondása nélkül fedezik nem egy, hanem több isten-szolgáló fényes stipendiumát. Ujabb időben a mindennél hatalmasabb luxus a pareyáknál is alábbvalónak tartott európaiaknak pénzét és értékes ajándékát is elfogadtatja úgy titokban akármelyik szent tánczosnóval, a ki az ajándék forrásául az istent vagy istennőt vallhatja.

E szent testület tagjainak leány-gyermekeiből lesznek a világi tánczosnók, fiú gyermekeikből pedig a templomi zenészek, a kik a hindu istentiszteletnél szintén nem nélkülözhetők.

Ugyancsak a himlőt okozó és gyógyító s ekkor *Máriyamman* néven nevezett fő istennőnek tiszteletére akasztat a fanatizált hindu hát- vagy oldalbőrébe vashorgot, a melylyel úgy forgatják magasan a levegőben, mintha valami körhinta széken ülne.

A Sakti (Sakteya) felekezet imadásának tárgya az élet kapuja, képileg vagy valóságos alakjában, mint a magától létező s magából mindent szülő anyagnak érzékelhető, s minden élő lény által lángoló szeretettel keresett jelképe. A templom félgömb alakú, utánozva azon szent műhelyt, a hol az élet formálódik. A mindig zártkörű istentisztelet bizonyos alkalmakkal áll valamely alsóbb kasztú, éppen első virágát mutató rózsa azon részének imadásában, a mely e vallás szerint a tökély és tisztaság jelképe. A többi hindu vallások által szigorúin tiltott hús és bor élvezését e vallás az áldozásnál éppen rendeli, s olyan felsőbb kasztú férfiak és nők is, a kik e tárgyaknak még szagát sem állhatják, az áldozásnál legalább megízlelik. A kasztkülönbség is megszűnik az istentisztelet alkalmával. Hogy e vallás nem éppen zugelekezet, kitűnik az ezt tárgyaló számos munkák lételeéből. Persze titkos volta miatt sok mindent reáfognak, pedig értesülésem szerint a hívők nem éppen a műveletlen osztályból valók.

A második fővallásfelekezet a pettyes mellű, lotusz lábú Vishnu isten híveié, a kik elsősorban a katona kasztbeliek. Ezen felekezet is az ő Vishnuját tartja a legfőbb istennek, s hogy is ne mikor a teremtő Brahma maga a Vishnu köldökéből kinőtt lotusz virágból született; Shiva híveinek pedig a Védákhoz való közét és jogát határozottan tagadja, a miből érthetni a két fő felekezet közti viszony

minőségét. Shiva isten papjai a Vishnut követő brahman papokat annyira megvetik és viszont ezek azokat hogy egymásnak házában úgy nem étkeznek, mintha egyik vagy másik pareiya kasztú volna.

Vishnu, a kit a kezeiben tartott mindenféle tegyvereken kívül a számos megtestesüléseiben vitt szerep is hadistennek bizonyít, feleségül bírja Lakshmit, a szépség istennőjét, a kivel nemzette a bujaság istenét Kámadévát. Tíz első és 15 másodrendű megtestesülése közül a négy első tulajdonkép átváltozás, mert sem apa, sem anya nincsen. Ötödik átváltozása még csak ezután fog megtörténni, lóvá változván, hogy a világot elpusztítsa, a mi ismét azt mutatja, hogy neki nincs szüksége egy világpusztító istenre, a mint a háromsági elmélet követelné.

Sok átváltozása és megtestesülése közül csak egy-kettőt említek föl, hogy lássuk minő képeket képes a forró naptól meglágyult agyvelő összerakni. Első átváltozásában ponty hallá lett, hogy megölje azon gonosz Asarat, a ki ellopva a védákat és beletakarva azokat a mi földgolyónkba, mint valami pokróczba, a tenger fenekén elrejtette volt. Második átváltozásában teknősbékává lett, hogy hátán tartsa a Mandara hegyet, a melylyel az istenek és Asurák a tejtengert köpülték, hogy abból a halhatatlanság italát, az ambrosiát nyerjék. Ezen alakjában felesége *Mohini*, a tiltott szerelem istennője.

Harmadik átváltozásában disznóvá lett, hogy a földet gyékén gyanánt összerétegt s a tengerbe rejtő óriás *Hiraniyaksha*-t megölje, a mit meg is tett, mire aztán a földgolyónkat agyarában a tengerből fölhozta s a világot helyreállította. Ezen alakjában felesége az eme disznó. Megtettesülései közül népszerű a *Ráma*, a ki barátjának, a brahmánok egy része által imádott *Hanuman* majomistennek segítségével Rávanan óriást és társait megölte, a mi a Rámayána, nagy eposban van megénekelve. Egy másik (8 adik vagy 9-edik) megtettesülése a nyájörök kasztjában *Krishna*, kéz-lábnélküli, fekete testű, fehér szemű kölyök, kinek vajlopási s azzal egy magas fára menekülési tettét a falusi és nyájörlele emberek a *Krishna* ünnepeken játékkal utánozni szokták. A városokban pedig e különöz isten szobrát iszonyú nagy szekéren szokták körülhordozni s boldog, a ki annak vonásában részesülhet, sőt még olyan örültek is akadnak, a kik a szekér alá vetik magukat, hogy egyenesen üdvözüljenek. Régebben Egyiptomban is voltak olyan fanatizált mohammedánok, a kik a Mekkából visszatérő hadsík (zarándokok) lovai alá feküdtek,

hogy azok rajtuk tapodjanak s így meghalva a próféta paradicsomába jussanak.

Vishnu azért testesült volnu meg a köjlöncz Krishnában, kinek másod megtestesülése is van, hogy a világ legnagyobb eposában a Mahábháratában megénekelt harcztot (a Kuru-k és Pandu-k közt) maga vezesse, a miből azt következtetni, hogy a Shiva felekezetnél ma sokkal kevesebb hívőt számláló vishnu-vallás amaz előtt keletkezett. A brahmanok szent könyveinek többje szerint maga Buddha is Vishnu isten megtestesülése, hol 9-edik az elsőrendűek között, hol a másodrendűek 15-ödike, tehát utolsója; s így a védákat megvető vallásszerző azonos a védákat megmentő istennel, a mi e vallások logikája szerint szintén lehetséges. Az indiai területen még létező Buddha-felekezet négy pártra oszolva, annyira elüt az eredetitől, hogy ebből a szelid lelkű szerzőnek nevén kívül alig tartott meg egyebet. Papjai a leghatalmasabb bűvészi tehetséggel kérkednek, mint olyanok, a kik az anyagi elemeknek parancsolva, minden rosszat elé tudnak idézni e mulékony és csalképekből álló világon. Azt hiszem szebb volna, ha minden jó eléidezésének tehetségével fénylenének.

A szintén véda-ellenes és sokszor a buddhizmussal összetévesztett *Jaina* (dsaina, tudós) felekezet hitelve szerént az embernek háromféle állapota van: a jelenlegi halandóság, üdvezülés és elkárhozás. A lélek különböző a testtől, de mindig annak megfelelő ruganyos, összehúzódható és kiterjedhető. A földet övező levegő égben mindig fölebb jutás a mennyország. E sok üldözést szenvedett, szegény és csekély számú felekezet papjai az orvosi és vegyészeti tudományok buzgó művelői s így érthetni, hogy a tudatlan brahmánok és hiveik előtt esőcsináló és esőt megakasztó bűvészeknek tartatnak. Vallásuk szerént borotvált fővel és meztelenül kellene járni és Diogenesként semmiféle edényt és butort nem használni.

A hasonlóképen véda-ellenes *Chárváka* felekezet szerint, a mely az ismeret alapjául csak a tapasztalatot tekinti, a lelket az érző szerveken alapuló ismeret teszi. A négy őselemből magától kifejlődött és folyvást változó világon a boldogság a menyország, a nyomor pedig a pokol.

Csaknem azonos nézetű a *Laukika*-felekezet. A *Pancharatra*-felekezet szerint a világ a 24 anyagi elem, a mely a földtől a szellemig emelkedik. A lélek nagysága éppen egy atomnyi és a lélekzés által folytonos mozgásban van.

A főtebbiekből kivethető, hogy a mai két fő hindu istennek, u. m. Shivának és Vishnunak kötelees hívei, a brahman és katonakasztúák. Az alsóbb kasztúáknak meg van engedve, hogy a sok isten közül azt imádják, a kitől leginkább félnek, a miért is az alsóbb néposztályok helyi istenei jobbára a rettenetes, gonosz istenek, a kiknek bálványait nem brahman-kasztú papok kenik és czipirazzák, hanem alsóbb kasztú egyének. Azonban az európai észlelők szerint, a hindu theológián kívül egyebet nem ismerő bigott brahman-papok addig hirdetik a sok képtelenséget, a míg habozókká léve, utóvégre is úgy tesznek, mint bizonyos főrabbinak öreg anyja, a ki a héber istentisztelet után, még jó darabig a templomban maradt, hogy a magánál rejtegetett katolikus feszülethez is imádkozhassék s midőn a nagy bűnön rajta kapták, azzal mentetőzött: »No hát ki tudja, kinek van igaza *Moisés*-nak-é, vagy a fölfeszített *Joize*nek?« A hinduk sem tudják, kitől féljenek a sok közül s így nemcsak az ő pantheonuk számos isteneihez fordulnak, hanem még a két mohamed vallású felekezet szenteinek sírjait is buzgón látogatják, áldozatot hoznak Szűz-Máriának és más katolikus szenteknek; s általában nagy résztvevők a különféle vallási ünnepeken, hisz »az istenek és gyermekek egyaránt szeretik a pompát és ünnepeket«, a mint a tamul közmondás tartja.

Nem tudom kire minő benyomást tesz a körvonalozott indiai vallások rendszere, de én szerintem az lelketlen népámitásnál, üres külsőségnél nem egyéb, a minek kemény árát csak az elbutított tömeg adja meg.

A természettudósok tényeket tudnak felhozni annak bizonyítására, hogy vallás és babona nem egyedül az emberi nem tulajdona, hanem közös a többi élő lényekkel is. De már aligha példát tudnak mutatni arra nézve, hogy az állatok egyik vagy másik fajánál szintén megvolna azon hajlam, hogy állattársa természetes félelmére számítva, csupa furlangból rendszert csinált volna azért, hogy magát és szövetségeseit lehetőleg kivonja az életküzdelem terhe alól s így mások butaságából éljen. Ez, úgy látszik, csupán az emberi nem kiváltsága. Mert nem hiszem, hogy a hangyák bámulatos társadalmi szerkezetében, a mely az emberi társadalmakéval annyi közös vonást mutat, olyan hókusz-pokusz rendszer vinné a főszerepet, mint például az indiai fővallásokban.

Azt sem hiszem, hogy a daruk vándor seregét annyi hegyen-

völgyön át éjjel-nappal oly szép rendben vezető daru-vezérek csodás kinyilatkoztatásra hivatkozva tartanak fön a kellő rendet. Általában nem hiszem, hogy valamelyik állatfaj annyi bilincs-békó és piszok magára rakásával igyekeznék az amúgy is nehéz megélhetést még kínosabbá tenni, mint teszi például az indiai népek legnagyobb része. Hogy a gordiusi csomóként összegomolyított hitegetések rendszere, a mint Indiában láthatni, éppen nem lehet az emberi társadalom alapköve, azt India múltja és jelene eléggé mutatja. Mert addig, a mig becsületes logika és ezen alapuló nemesebb érzés létezik, a társadalomnak más alapköve nem lehet, mint azon egyszerű erkölcsi törvény, a melyet az emberiség minden jótevője vallott és hirdetett és a mely így hangzik:

„A mit nem kívánsz magadnak,
Te se tedd embertársadnak.“

Ez egyszerű s mégis mindent felölelő törvénynek némi érvényt nem a földi istenek, a brahmanok hókusz-pokusz mestersége s a különféle poklokkal való ijesztgetése szerzett, hanem az angol kormány szigorú, de igazságos büntető eljárása. E nélkül még mai is az égő máglyára hurczolnák az ártatlan özvegy nőket, hogy a szent vallás papjainak áldó imája és a szent hymnusok bögése mellett szent pompával elevenen égessék el őket meghalt férjük hullájával együtt. Érző szívvel bíró ember nem tudja mitől iszonyodjék inkább, az ilyen örületes cselekményeket szentesítő rendszertől-e vagy az ahoz ragaszkodó milliók köszívétől e?!

Nem feneketlen hitegetésekkel, hanem alapos műveltséggel őszinte fölvilágosítással, főképp pedig amaz egyetlen erkölcsi törvény megtartásában mutatott példaadással és igazságos törvénykezéssel lehet a jó erkölcsöket terjeszteni és fõntartani. Oh ha az india népek az annyi milliókba került, iszonyú nagyságú s mégis semmit mondó templomok helyett kényelmes és jól berendezett iskolákat és gazdag múzeumokat építve, a feneketlen hit és végnélküli csodák hirdetése helyett a természet titkait és törvényeit keresik és tanítják vala, mily más képet mutatna a természettől oly áldott, óriási birodalom és annak minden egyes országa!

BÁLINT GÁBOR.